

Příloha č. 1.7 – Úvod do historie a současnosti rozhlasového vysílání

Podklad pro učitele k tematickému bloku č. 6 (Radiový podcast) – 1. hodina

Rozhlasové vysílání

První pokusy o rozhlasové vysílání probíhaly v Evropě a USA od počátku 20. stol před 1. světovou válkou. V Evropě bylo pravidelné vysílání pro veřejnost zahájeno nicméně až po 1. Světové válce a to v Anglii (BBC 1922) a v Praze (Radiojournal 1923). (Praktický slovník žurnalistiky)

Rozhlas (hovorově rádio) je prostředek masové komunikace založený na akusticko-auditivním principu – přenosu zvuku na dálku. Šíří pořady slovesné, hudební a smíšené, zpravodajské, publicistické (komentáře, fejetony o společenských jevech), vzdělávací, umělecké, zábavné apod. (Praktický slovník žurnalistiky 160)

V počátcích rozhlasového vysílání (a v dobách totality) měl stát monopol na rozhlasové vysílání. Později byl tento monopol uvolněn a při splnění stanovených podmínek může kdokoli dostat licenci na rozhlasové vysílání. Současně s licencí je nově vzniklé stanici přidělen vysílací kmitočet a povolený výkon pro šíření vysílání.

V ČR vysílá veřejnoprávní rádio Český rozhlas a cca 70 komerčních stanic. Zvláštním druhem je [Radio Proglas](#), což je nezisková křesťanská stanice. Jako přenosové médium slouží rádiové vlny (elektromagnetické záření) jak z pozemních, tak satelitních vysílačů, v poslední době se rozhlas šíří také digitálně a pomocí internetu.

Vysílání stanic přes rádiové vlny může být buď celoplošné (např. [Rádio Impuls](#), [Frekvence 1](#) či [Evropa 2](#), Český rozhlas) nebo regionální, což je většina rádií u nás (Český rozhlas Plzeň, Hitrádio, Rock Radio, Radio Spin, Beat, Kiss, FM Plus, Radio ...).

Na internetu najdeme také tzv. čistě digitální rádia, která lze poslouchat pouze přes internet, případně přes digitální TV např. Radio Wave – stanice Českého rozhlasu pro mladé, s hudbou, recenzemi, reportážemi anketami a soutěžemi. Hrající pop, ale i v okrajové žánry. Hrají novinky z hip hopu, R&B a urban hudby i elektronického popu, indie rocku nebo punku.

Český rozhlas

Český rozhlas je provozován na základě zákona o Českém rozhlasu (zákon č. 484/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), financován je především občany z tzv. koncesionářských poplatků, případně z reklamy a vlastní podnikatelské činnosti. To znamená, že není financován přímo státem, vládou nebo ministerstvy. Posláním Českého rozhlasu je sloužit veřejnosti, poskytovat kvalitní informace, vzdělávání, kulturu i zábavu a přispívat k ochraně a rozvoji základních hodnot demokratické společnosti. Znamená to, že je rozhlas k veřejnému užití a zábavě všech občanů a ne k soukromému prospěchu politiků či zisku podnikatelů. Rada Českého rozhlasu je podle zákona č. 484/1991 Sb., orgánem, jímž se uplatňuje právo veřejnosti na kontrolu tvorby a šíření programů Českého rozhlasu. Rada není součástí organizační struktury Českého rozhlasu. Má 9 členů, které do funkce na návrh občanských sdružení, spolků a hnutí volí Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Český rozhlas je jako veřejnoprávní médium nositelem jazykové normy.

Obsah rozhlasového vysílání je různorodý, jedná se o hudební programy, recenze, reportáže, rozhovory, diskuze, ankety, soutěže, zpravodajství, pozvánky, komentáře, fejetony, glosy, reklamu.

Rozhlasová reportáž z terénu

Reportáž obecně je určitá forma svědectví, které musí být objektivní, založené na faktech, jeho cílem je čtenáři navíc přinést atmosféru a dojmy účastníků nějaké události přímo z místa. Reportáž tedy spojuje informační i názorovou složku, je tedy na pomezí zpravodajství a publicistiky (Slovník praktické žurnalistiky, s. 154-155). Rozhlasová reportáž z terénu je autentické svědectví reportéra, který umožňuje posluchači svým průvodním slovem spoluúčast na popisované události.

K působivějšímu a výstižnějšímu vyjádření probíhajícího děje využívá rozhovorů s dalšími účastníky a také dokumentárního zachycení prostředí události, její zvukový obraz. Autentičnost jako základní určující komponenta reportáže je doplněna dalšími znaky, např. informativností, dynamičností, dokumentárností, dějovostí aj. Na rozdíl od reportáže v tisku jde v rozhlasové reportáži o bezprostřední, okamžité osobní verbální líčení události doplněné autentickou zvukovostí prostředí. Nejfrekventovanější reportážní formou je reportážní rozhovor, který kombinuje v jednom příspěvku reportáž a dialogické prvky. (Slovník praktické žurnalistiky, s. 156)

Reportér musí posluchačům zprostředkovat nejen přenos zvuku formou rozhovorů (a ruchů), ale musí jim také zprostředkovaně předat sdělení o okolním prostředí – kde se právě pohybuje, jak to tam vypadá, s kým se chystá hovořit apod. „Měl by nás seznámit s tím, kde je, proč tam je a co tam vidí.“ (Hraše, Punčochář, 2006, s. 26). Posluchač musí tedy tak zvaně vidět ušima a reportér mu takový zprostředkovaný vjem musí umožnit a předat mu ho ve snadno přijatelné formě.

Reportáž může zahrnovat rozhovor, anketu, diskuzi či pozvánku na akci. Při rozhovoru zpovídá novinář jednu osobu, které klade větší množství otázek – představí dotazovaného, klade mu otázky, zachycuje atmosféru setkání a osobitost zpovídaného. Rozhovor musí reportér zvládnout tak, aby byl pro posluchače srozumitelný, aby dotazovaný měl prostor zodpovědět otázky, a navíc je třeba hlídat čas. Otázky pro rozhovor by si měl reportér připravit dopředu a věnovat se v něm tématu, ke kterému má zpovídaný nějaký vztah, nějakým způsobem se ho dotýká. Před nahráním rozhovoru se může s dotazovaným domluvit na postupu.

Při anketě zpovídá novinář více osob, kterým klade stejnou otázku.

Tvorba reportáže sestává z několika kroků – přípravná fáze, při které vzniká námět (téma) a scénář reportáže (úvodní slovo, s kým chceme dělat rozhovor případně příprava otázek, závěrečné slovo). Scénář i otázky se mohou přizpůsobovat při práci v terénu. Nahrávání rozhovorů, vstupů reportéra, případně zvuků z místa reportáže. Pak následuje přehrání nahrávek do PC, případně stříh reportáže.

Zdroje:

Historie Českého rozhlasu. Dostupné z: <<https://www.rozhlas.cz/archiv/historie/>>

HRAŠE, Jiří, PUNČOCHÁŘ, Jan, 2006. Teorie a praxe rozhlasové reportáže aneb Nesamozřejmé samozřejmosti. In. Svět rozhlasu (16), 26–32. Dostupný z:

<http://www.rozhlas.cz/srt/svetrozhlasu/_zprava/svet-rozhlasu-16--941339> (14. 12. 2018) Článek obsahuje konkrétní příklady rozhlasových reportáží (ucelené, zkratku, vstup, rozhovor, sběrnou reportáž apod.)

